

ז.

גם באין קנין באיסורי הנאה יש ציור של תרתי דסתרי, כלומר, שאם נימא שלא יקנה מצד שזה אסור בהנאה — תהיה סתירה, משום דע"י שלילת הקנין שוב לא יהיה אסור בהנאה, ולהיפך, אם נימא דיקנה שפיר מצד שאין זה איסור הנאה תהיה שוב סתירה, דע"י הקנין מתהווה שוב איסור הנאה.

ועל ציור שכזה כבר עמד הר"ן בע"ז (מ"ב ע"ב) בהא דאמרינן שם, גזירה דשמא מגבה לה והדר מבטל לה, שמקשה ע"ז מאין קנין באיסורי הנאה? והתירוק הוא, משום דכיון דכל זמן שלא הגביה הישראל הוה לה ע"ז של כותי, דיש לה בטול ומקרי שפיר בר דמים להכי מצי לזכות בה, אע"ג דע"י זכותו הוי ע"ז של ישראל ולא מהני בטול, ובזה מתרצים ג"כ הא דפסק הרמב"ם דבקנה חמץ בפסח לוקה משום ב"י, דה"ל לאו שיש בו מעשה, אע"ג דאין קנין באיסורא? משום דבקנה חמץ מעכ"ם נמי יש הציור חזה.

ולפי מה שביארנו מקודם, דבמקום שאין אנו מקפידים על תרתי דסתרי אפשר לבוא גם ב,הא בהא תליא, אפשר ללמוד מזה עוד, דאם ישראל ימכור ע"ז לעכ"ם דאע"פ, שכמובן, הוא עושה איסור בזה דמתהני מאיסורי הנאה אבל הקנין שפיר חל, אע"פ דלפני הקנין הוא אסור בהנאה ולא מועיל גם בטול, אבל כיון דע"י הקנין נעשה של עכ"ם ומועיל בטול שפיר חל הקנין, וכאן הוא הציור של ,הא בהא תליא" שע"י הקנין נפקע האיסור הנאה.

ועלינו להוסיף בזה, שזה יתכן רק על היסוד שאיסור הנאה הוא ג"כ בכלל שלו, אלא שדינא הוא שאינו יכול להקנותו לאחרים, וממילא לא היתר הנאה הוא הסבה לחלות המכירה אלא להיפך דאיסור הנאה הוא הסבה לשלילת חלות המכירה, וע"כ אפשר לבוא בזה גם ב,הא בהא תליא" וגם לא איכפת לן במקום שיש תרתי דסתרי כנ"ל.

ואמנם אנו מוצאים שהר"ן סובר שאיסור הנאה הוא בכלל אינו שלו לגמרי. והרא"י שכתב בנדרים (פ"ה ע"א) ,ומהא שמעינן, שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים ליטול אותן בעל כרחו ואינו יכול לעכב, אע"פ שיכול לשאול על נדרו כיון דהשתא מיהו הא לא איתשל" וכו', ולפי דברינו, הרי שני הדברים יחד לא יתכנו ?

אולם, באמת, אף לסוברים דאיסורי הנאה הוי בכלל חסר, אך עכ"פ בפרטים הללו שהקשר הבעלותי לא נפסק ע"י האיסור, שם אנו זקוקים לקבוע את ה,אין קנין באיסורי הנאה, שמטעם זה לא יכול למכור גם במה שנוגע לפרטים הללו.

דוגמא לדבר בקנה חמץ בפסח לענין עבירת בל יראה, שלפרט זה, ב"י, לא נפסק הקשר הבעלותי, אמת שהוא מצד ד,עשאן הכתוב כאילו הוא ברשותו, אבל עכ"פ זהו רק בנוגע לבעלים, ובכ"ז לא יוכל למסור את בעלותו בפרט זה לאחר, ועלינו לומר, דזהו גופא מה שאסור בהנאה הוא סבה לשלילת הקנין, וממילא זהו רק כשקונה מישראל אבל לא בקונה מעכ"ם, אחרי דלפני הקנין לא הוה כלל איסור הנאה באופן החלטי.

וכן בעבודה זרה, דס"ס יש בזה קשר בעלותי לענין זה גופא שאנו מחלקים בין עבודה זרה של ישראל ובין ע"ז של עכ"ם. וכשאנו דנים לענין זה גופא שע"י